

La integració lingüística de la immigració al sistema educatiu català: una anàlisi comparativa de tres centres escolars

Marina Sánchez Mas

Seminari 103: Llengües en entorns socials

TREBALL DE FI DE GRAU UPF _ JUNY / 2019

DIRECTOR DEL TFG

Dr. Vicent Climent-Ferrando

FACULTAT DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

GRAU EN LLENGÜES APLICADES

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Agraïments

En primer lloc, m'agradaria agrair en Vicent Climent-Ferrando, el tutor d'aquest treball, per la implicació en el procés d'elaboració del treball i tota l'ajuda proporcionada des del principi, així com guiar-me tots aquests mesos. D'altra banda, als centres, als directors, les mestres i tothom que m'ha atès i que ha fet possible, d'una manera o altre, aquest treball. Per últim, vull donar les gràcies a la família —sobretot a la meva mare— i amics per acompanyar-me en aquest procés, el suport i la paciència.

Resum

La situació social a Catalunya en les últimes dècades s'ha vist afectada per l'augment de fluxos migratoris que han tingut com a destí aquest territori. Conseqüentment, el panorama a l'àmbit educatiu també ha canviat. L'objectiu d'aquest treball és analitzar la integració lingüística dels alumnes nouvinguts a les escoles de primària. Per veure com es duu a terme aquesta integració he fet una comparativa entre tres centres de tres localitats catalanes que tenen situacions demolingüístiques bastant diferent entre elles: Bigues i Riells, Olot i Santa Coloma de Gramenet. Concretament he volgut donar resposta a les següents preguntes: Com es fa la integració lingüística d'aquests alumnes als centres? Quin procediment es segueix? Quines són les dificultats que es troben els docents per aconseguir que aquests alumnes adquireixin un domini de la llengua vehicular? M'he centrat en les *aules d'acollida*, ja que són el primer contacte que tenen els nens i nenes amb el sistema educatiu català. A més, també he volgut constatar quina és la llengua social de l'alumnat d'origen estranger, tenint en compte que Catalunya és una comunitat bilingüe i que el fet de tenir coneixement d'una llengua no implica que s'utilitzi. El que destaca d'entre les conclusions extretes és la manca de recursos als centres —sobretot humans—, que dificulten la tasca als docents; així com el fet que la realitat no permet seguir les pautes i directrius del Departament d'Ensenyament rigorosament.

Paraules clau: educació, integració, integració lingüística, alumnat nouvingut, immigració, aula d'acollida

Resumen

La situación social en Cataluña en las últimas décadas se ha visto afectada por el aumento de flujos migratorios que han tenido como destino este territorio. Consecuentemente, el panorama en el ámbito educativo también ha cambiado. El objetivo de este trabajo es analizar la integración lingüística de los alumnos extranjeros en escuelas de primaria. Para ver cómo se lleva a cabo esta integración he hecho una comparativa entre tres centros de tres localidades catalanas que tienen situaciones demolingüísticas bastante diferentes entre ellas: Bigues i Riells, Olot y Santa Coloma de Gramenet. Concretamente he querido dar respuesta a las siguientes preguntas: ¿Cómo se realiza la integración lingüística de estos alumnos en los centros? ¿Qué procedimiento se sigue? ¿Cuáles son las dificultades que se encuentran los docentes para conseguir que estos alumnos adquieran un dominio de la lengua vehicular? Me he centrado en las *aulas de acogida*, ya que son el primer contacto que tienen estos niños y niñas con el sistema educativo catalán. Además, he querido constatar cuál es la lengua social del alumnado de origen extranjero, teniendo en cuenta que Cataluña es una comunidad bilingüe y que el hecho de tener conocimiento de una lengua no implica que se use. Lo que destaca de las conclusiones extraídas es la falta de recursos en los centros —sobre todo humanos—, que dificultan la tarea de los docentes; así como el hecho de que la realidad no permite seguir las pautas y directrices del Departamento de Educación rigurosamente.

Palabras clave: educación, integración, integración lingüística, alumnado recién llegado, inmigración, aula de acogida

Abstract

The social situation in Catalonia in the last decades has been affected by the increase of the migration flow that has had this territory as a destination. As a consequence, the educational field has changed too. This paper aims to analyse the linguistic integration of the newcomer pupils in primary schools. To see how this integration is accomplished I did a comparison between three centres in three Catalan towns that have quite different demolinguisic situations: Bigues i Riells, Olot and Santa Coloma de Gramenet. In particular, I wanted to answer the following questions: How is the linguistic integration of these students carried out? Which method is followed? What difficulties find the teachers so that these students achieve a great knowledge of the working language? I focused on the *reception classrooms* as they are the first contact these children have with the Catalan educational system. Moreover, I wanted to know which is the social language of the foreigner pupils as Catalonia is a bilingual community and having knowledge of a language does not imply using it. What stands out from the conclusions is the lack of resources in schools —especially human ones— that complicate the teacher’s task; just as the fact that reality does not allow following firmly the rules and the guideline the Education Department sets.

Key words: education, integration, linguistic integration, newcomer students, immigration, reception classroom

Índex

Resum	V
Llista de figures.....	X
1. INTRODUCCIÓ	1
2. METODOLOGIA	3
3. MARC CONTEXTUAL	3
3.1 Context social a Catalunya	4
3.1.1 Bigues i Riells: evolució demogràfica	7
3.1.2 Olot: evolució demogràfica	9
3.1.3 Santa Coloma de Gramenet: evolució demogràfica	10
3.1.4 Comparativa de les dades de Catalunya i els tres municipis	12
3.2 Usos lingüístics	13
3.3 Normativa respecte la integració al sistema educatiu	15
3.3.1 Pla de migracions 2017-2020: la política d'integració de la immigració a Catalunya	18
3.3.2 L'aula d'acollida	20
4. ANÀLISI	21
4.1 Descripció	21
4.1.1 Situació dels centres	21
4.1.2 Aula d'Acollida	24
4.1.3 Entrevistes.....	28
4.2 Observació	33
5. CONCLUSIONS	36
6. BIBLIOGRAFIA	38
7. ANNEX	41

Llista de figures

Fig. 1 Comparació de les comunitats amb més afluència d'habitants de la resta d'Espanya.....	5
Fig. 2 Població estrangera per continents a Catalunya. 2000	6
Fig. 3 Població estrangera per continents a Catalunya. 2017	6
Fig. 4 Població per lloc de naixement a Catalunya del 2000 al 2017.....	7
Fig. 5 Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Bigues i Riells. 2017.....	8
Fig. 6 Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Olot. 2017.....	10
Fig. 7 Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Santa Coloma 2017.....	11
Fig. 8 Població per lloc de naixement als tres municipis. 2000	12
Fig. 9 Població per lloc de naixement als tres municipis. 2017	12
Fig. 10 Ús de les llengües a Catalunya. 2013.....	14
Fig. 11 Llengua habitual segons lloc de naixement. 2013	14
Fig. 12 Llengua habitual segons àmbits territorials 2013	15
Fig. 13 Competències segons el MECR per nivell.....	17
Fig. 14 Aspectes analitzats.....	33

1. INTRODUCCIÓ

És una realitat que la situació social a Catalunya ha canviat molt en les últimes dècades. Els moviments migratoris s'han fet molt evidents en la nostra societat i han dibuixat un nou panorama amb repercussions socials i lingüístiques. Viatjant a altres regions del país, m'he trobat amb el fet que en territoris on no hi ha pràcticament immigració, els prejudicis respecte aquesta part de la població són més que a altres on el nombre de nousvinguts és elevat. Com a nota personal, he de dir en aquesta introducció que he fet tota la meua escolaritat a la meua ciutat natal, Olot, i l'he compartida amb companys immigrants o de segona generació i no he presenciat mai cap situació de desprestigi envers els meus companys. Tot i que això és experiència personal i no és en cap circumstància representativa de tota la realitat, sí que m'ha portat a reflexionar sobre la integració d'aquest col·lectiu a la societat i més en l'àmbit educatiu, ja que tal com es redacta a la Constitució tothom té dret a una educació i l'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït (article 27). És important que aquests nens i nenes rebin una educació en igualtat de condicions per tenir el millor nivell d'educació possible.

Analitzar tot l'Estat espanyol pot anar més enllà d'un Treball de Final de Grau per dues raons: la primera, perquè les competències en matèria educativa corresponen a les Comunitats Autònomes i la segona, perquè la particularitat lingüística de Catalunya (i d'altres territoris amb llengua pròpia) fa que la integració lingüística de la immigració pugui ser diferent en entorns bilingües que en monolingües. Tal com es redacta a l'article 131 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, correspon a la Generalitat la competència de l'ensenyament obligatori i no obligatori a Catalunya. És per això que aquest TFG se centrarà en el model d'integració lingüística en l'àmbit educatiu de Catalunya.

Per aquest treball m'he centrat en la integració lingüística de la immigració a Catalunya en l'escolarització obligatòria. A aquests alumnes se'ls demana que segueixin el currículum amb uns suports lingüístics per tal que aprenguin la llengua i aconseguixin els objectius escolars que se'ls proposen. El que he volgut analitzar és precisament com es fa aquesta integració i si amb els recursos actuals es pot fer de manera exitosa.

Per dur a terme aquest objectiu, he escollit tres centres educatius que viuen realitats migratòries i, per tant, sociolingüístiques, diferents: Bigues i Riells, Olot i Santa Coloma de Gramenet. El primer municipi es troba a les comarques centrals de Catalunya i l'índex

d'immigració és molt baix. D'altra banda, Olot i Santa Coloma són dues ciutats amb una gran diferència en el nombre d'habitants, situades en llocs molt diferents (una està a la província de Girona i l'altra forma part de l'àrea metropolitana de Barcelona), però en les quals el percentatge d'immigrants és bastant similar. He considerat aquests tres centres per diverses raons: per la representativitat (un a l'àrea metropolitana de Barcelona i els altres dos fora de l'àrea) i també pel grau de gestió de la diversitat educativa derivada de la immigració. Així doncs, tot i que tres localitats no són representatives de Catalunya —possiblement calgui una mostra més àmplia— sí que representen diferents tipus de situacions sociodemogràfiques que trobem a la comunitat i, sobretot, sociolingüístiques.

Els objectius principals són, per tant, analitzar com es gestiona la integració lingüística dels nens i nenes que arriben nous al sistema educatiu català, com es treballa amb aquests alumnes a l'aula d'acollida i a l'aula ordinària, i si la normativa i els punts que s'exposen des del Departament d'Ensenyament perquè s'integrin és viable a les escoles i entendre per què. Per fer això, un dels objectes principals d'investigació ha estat l'aula d'acollida, que és un recurs que tenen els alumnes nous quan arriben a un centre escolar¹.

El treball està dividit principalment en quatre apartats: metodologia, marc contextual, anàlisi i conclusions. En aquest primer apartat explico quin ha estat el procediment per dur a terme el treball. Més endavant, al marc contextual, he volgut exposar les dades necessàries per poder entendre la situació social i lingüística tant a Catalunya com als tres municipis. Aquestes dades em permetran contextualitzar els territoris en els quals m'he centrat.

El tercer apartat, l'anàlisi, inclou les descripcions dels centres amb l'objectiu de saber com es gestionen, quins protocols segueixen, quina formació té el professorat i amb quin material compten. L'objectiu és, també, veure i analitzar el dia a dia de la integració lingüística de la immigració a Catalunya a través de tres casos pràctics i reals. A més, amb l'objectiu de comptar amb més dades sociolingüístiques, he completat l'anàlisi realitzant un treball de camp als centres per poder observar la realitat lingüística dels alumnes immigrants. Finalment, les conclusions recullen les reflexions derivades de la meua anàlisi.

¹ Per una definició exhaustiva d'*aula d'acollida* vegeu el punt 3.3.2

2. METODOLOGIA

Aquest treball té un doble vessant: descriptiu i analític i se sustenta de dos tipus de fonts: secundàries i primàries. La recerca bibliogràfica s'ha dut a terme per tal d'establir els coneixements necessaris per realitzar aquesta investigació, conèixer què s'ha fet fins ara i tenir, així, una base a partir de la qual analitzar la realitat. Com que l'objecte principal d'investigació són els alumnes immigrants i la gestió de la integració lingüística en el món educatiu, el primer que calia fer era documentar-se sobre la situació sociodemogràfica a Catalunya i els tres municipis escollits com a mostra d'anàlisi. M'he volgut centrar en les aules d'acollida i el procediment que se segueix per integrar els alumnes nous, així doncs és essencial conèixer la normativa establerta des de la institució a càrrec del sistema educatiu a Catalunya. Per tal de conèixer totes aquestes dades, les fonts secundàries essencials han estat el *Model Lingüístic*, diverses lleis, la normativa ² i dades sociodemogràfiques d'Idescat.

Quant a les fonts primàries, han consistit en treball de camp dividit en entrevistes i observació. Aquestes entrevistes —de les quals es poden veure les preguntes a l'annex— s'han fet a directors dels centres escollits, mestres de l'aula d'acollida i mestres d'aula ordinària. Amb aquestes es pretenia recopilar informació del centre i conèixer de primera mà com es treballa als centres amb els alumnes nous i quin és el procediment que se segueix. D'altra banda, l'observació duta a terme a les hores de pati i a les aules ha servit per veure quina és la realitat lingüística d'aquests alumnes; analitzar la presència i l'ús del català i el castellà entre l'alumnat immigrant. Aquesta observació ha consistit en 7 hores a cada centre.

3. MARC CONTEXTUAL

En aquest apartat es poden trobar les dades sociodemogràfiques de Catalunya i dels tres municipis als quals pertanyen els centres escollits per aquesta investigació. És interessant

²Per a una relació completa de les lleis i documents analitzats, vegeu bibliografia

veure com ha canviat la societat en les últimes dècades i com ha augmentat el nombre d'immigrants a Catalunya; per això es presenten les dades de l'any 2000 i les del 2017, per poder fer aquesta comparació. Les dades són extretes d'Idescat i hem de tenir en compte el fet que a data de lliurament d'aquest TFG (juny de 2019) les dades del 2018 són provisionals i per això m'he basat en les del 2017.

D'altra banda, hi trobem el resultat de l'última l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població 2013* (EULP 2013) amb la qual podem veure els usos lingüístics de la població a Catalunya. En el procés de realització del treball s'està elaborant l'EULP 2018 que serà presentada el juliol de 2019, per aquest motiu, les dades utilitzades en aquesta investigació es basen en l'última EULP publicada. Aquest és un factor important per a la investigació, ja que s'ha realitzat des d'una perspectiva sociolingüística on la llengua té un paper molt important.

3.1 Context social a Catalunya

Durant les últimes dècades del segle XX, a causa dels canvis econòmics que hi havia al país, les migracions van ser notables a les zones urbanes i industrialitzades (García Barbancho, 1967; Cardelús, Pascual, 1979; Cardelús et al., 1999, citat a Ortega-Rivera, E. i Solana, M., 2015). Catalunya va ser la regió que més migrants va rebre. Aquests venien, sobretot, d'Andalusia, Castella-la Manxa i Extremadura (Ortega-Rivera, E. i Solana, M., 2015). Actualment, amb dades d'Idescat de 2017, aquestes mateixes comunitat juntament amb Aragó i Castella-Lleó són d'on procedeixen més habitants. Tal com senyalen les dades d'Idescat, el 2000 un 46,05% de la població procedent d'Espanya venia d'Andalusia, un 9,26% d'Extremadura, el 8,89% de Castella i Lleó, un 7,78% d'Aragó i el 7,51% de Castella-la Manxa. El 2017 l'única regió de la qual havia augmentat el nombre de migrants era Castella i Lleó fins el 9,16%; pel contrari, l'arribada de migrants d'origen andalús es va reduir en un 2,07%. Tal com indiquen aquests nombres, la població migrant de la resta d'Espanya, ha disminuït: l'any 2000 hi havia un 27,21% i el 2017 un 17,54%. El gràfic que trobem a continuació representa aquestes dades:

Comparació de les comunitats amb més afuència d'habitants de la resta d'Espanya

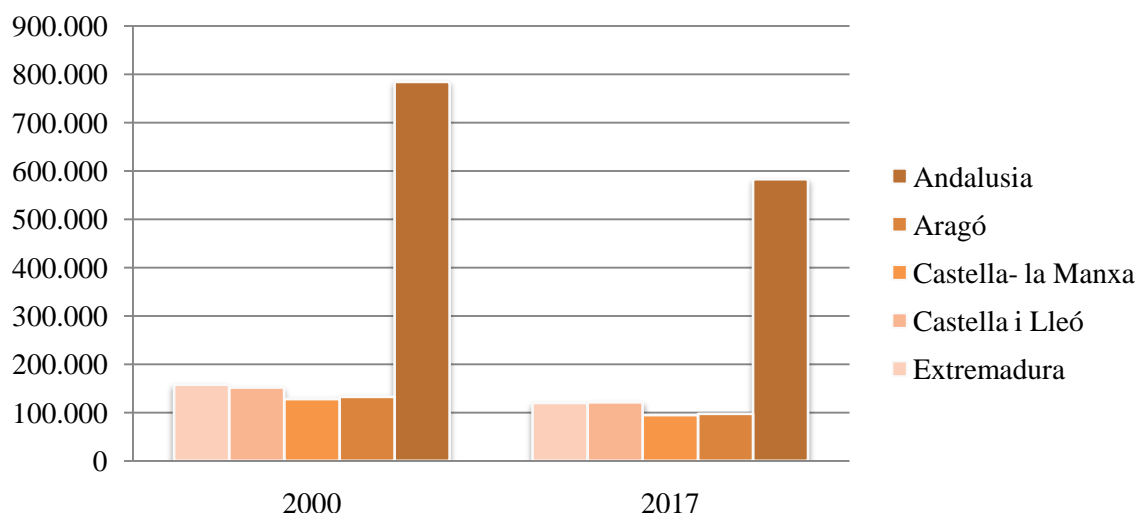

Fig. 1 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Comparació de les comunitats amb més afuència d'habitants de la resta d'Espanya*

A partir dels anys vuitanta va començar a augmentar el flux migratori a Espanya des d'altres nacions, que fins aquell moment es basava en alguns països europeus i alguns d'Amèrica del Sud (IOE, 1999, citat a Ortega-Rivera, E. i Solana, M., 2015). A causa de la crisi de finals dels setanta, els països europeus que fins aleshores rebien més immigrants van deixar de ser lloc de destí i per això molta gent del nord d'Àfrica es va quedar a Espanya, sobretot del Marroc i Senegal (IOE, 1994, citat a Ortega-Rivera, E. i Solana, M., 2015).

L'any 2000 la població nascuda a l'estranger era d'un 4,04% mentre que a l'any 2017 del 17,61%, veiem com en poc més de 15 anys ha augmentat gairebé un 14%. El 2000 venien sobretot d'Àfrica, més concretament d'Àfrica del Nord —un 33,5% de la població estrangera provenia de Marroc—; de la Unió Europea —5,41% d'Alemanya i 5,37% de França—, i Amèrica del Sud —4,54% Perú. D'altra banda, el 2017 en provenien més de la Unió Europea, després Àfrica i Amèrica; el nombre de població de procedència asiàtica havia augmentat el doble del 7,72% al 14,7%. Tot i així, el percentatge més alt correspon a Marroc, seguit de Romania, Xina i Itàlia. Les dades per continents es troben en aquests gràfics:

Població estrangera per continents a Catalunya. 2000

■ Europa ■ Àfrica ■ Amèrica ■ Àsia ■ Oceania

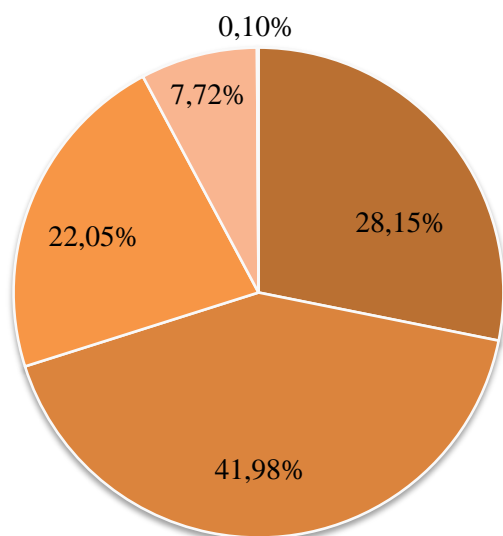

Fig. 2 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Població estrangera per continents a Catalunya. 2000*

Població estrangera per continents a Catalunya. 2017

■ Europa ■ Àfrica ■ Amèrica ■ Àsia ■ Oceania

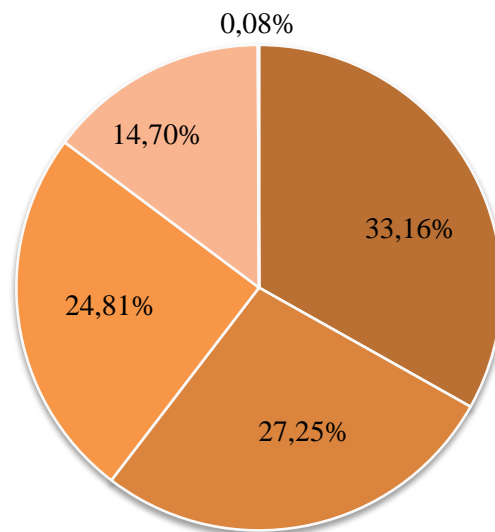

Fig. 3 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Població estrangera per continents a Catalunya. 2017*

Totes aquestes dades ens mostren el canvi que hi ha hagut a la població de Catalunya. La societat s'ha hagut d'adaptar a aquests canvis, igual que ho ha fet l'educació. Per aquest treball, les dades que més ens interessin són les dels nens i nenes estrangers i els de la resta d'Espanya, ja que també necessiten integració lingüística; i és que el 2017 hi havia 15.665 nens i nenes nascuts a la resta de l'Estat en edat d'escolarització obligatòria a Catalunya, i 65.857 a l'estranger.

En el gràfic que trobem a continuació s'hi representa l'evolució de la població a Catalunya des del 2000 fins el 2017:

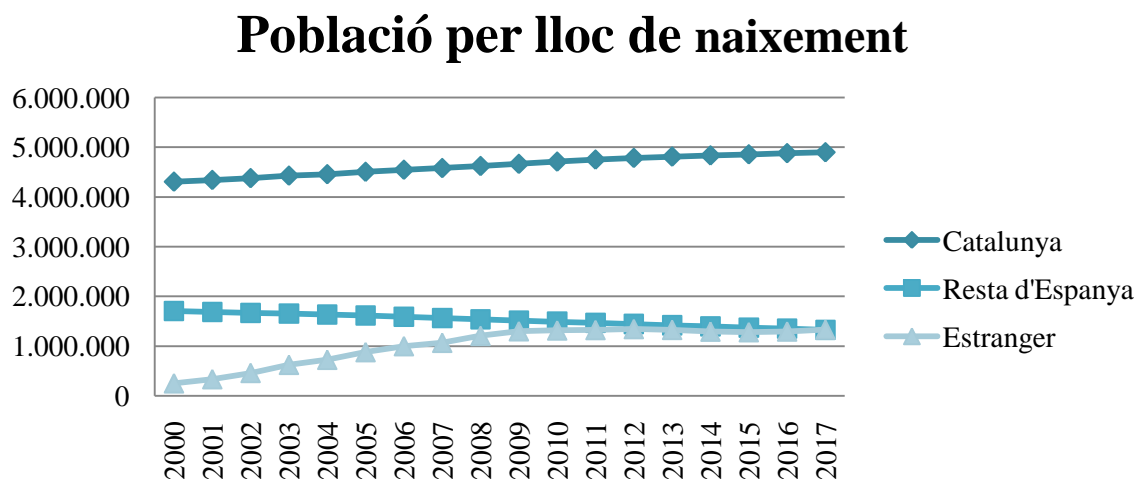

Fig. 4 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Població per lloc de naixement a Catalunya del 2000 al 2017*

3.1.1 Bigues i Riells: evolució demogràfica

Aquesta heterogeneïtat poblacional no només ha tingut lloc als entorns urbans sinó que ha arribat també a nuclis més rurals. Bigues i Riells és un municipi del Vallès Oriental que té 9.003 habitants. Hi predominen els sectors de serveis i industrials, és per això que durant la segona meitat del segle XX va augmentar ràpidament la població (Gran Enciclopèdia Catalana, s.d.). Segons dades d'Idescat, l'any 2000 el 21,16% dels habitants de Bigues era de la resta d'Espanya, i un 2,92% de l'estranger. El 2017, les migracions de la resta del país havien disminuït fins a configurar el 15,63% de la població, i les de l'estranger havien augmentat fins el 5,68%.

En aquests gairebé vint anys, respecte la població de la resta d'Espanya, Andalusia ha estat la comunitat de procedència de més migrants, i ha augmentat fins a ser el 51,21% d'aquest col·lectiu. El 2000, Castella i Lleó era la segona, però el 2017 es troba per darrera

d'Extremadura, que augmenta un 3,28%, Castella-la Manxa (que es manté pràcticament igual) i Galícia (que ha augmentat lleugerament).

Quant a la població de procedència estrangera, la majoria provenia de la Unió Europea, seguida d'Àfrica del Nord, Amèrica del Sud i Àsia oriental. Tot i així, el país del qual provenien més immigrants era Marroc; França, Alemanya i Bèlgica eren els països europeus d'on venia més gent, amb el mateix percentatge. Dels altres continents, els països dels quals procedien més immigrants eren Uruguai i la República de Corea. El 2017, els llocs eren més variats, Europa seguia sent el continent amb un percentatge més elevat (Romania és el país europeu del qual provenia més gent), Amèrica el segon (sobretot d'Uruguai), seguit d'Àfrica (el Marroc amb un 14,72% dels estrangers), Àsia (la Xina és el cinquè país) i Oceania.

Al municipi, el 3,68% dels nens i nenes no eren nascuts a Catalunya, per tant, necessitaven integració al sistema. Aquestes dades es poden observar de manera més clara en el gràfic següent:

Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Bigues i Riells. 2017

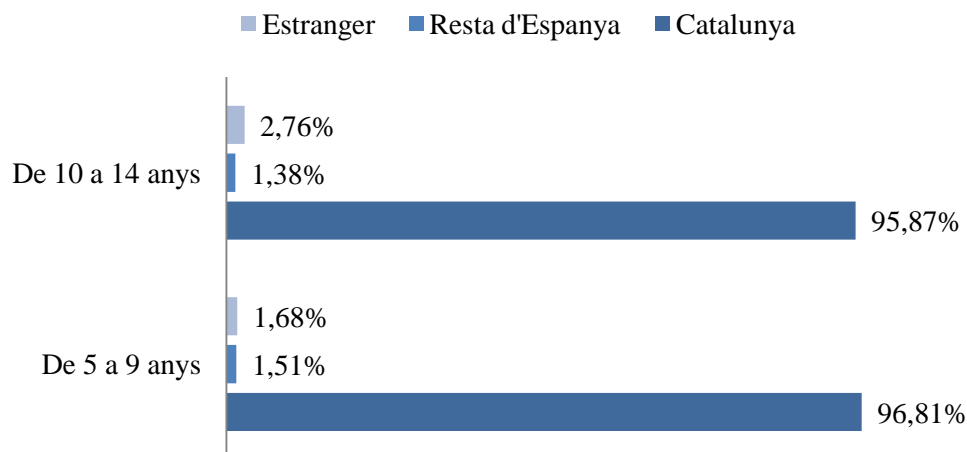

Fig. 5 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Bigues i Riells. 2017*

3.1.2 Olot: evolució demogràfica

Olot és un municipi i capital de la comarca de la Garrotxa que compta amb 34.486 habitants. Com recull la Gran Enciclopèdia Catalana, al començament dels anys seixanta la ciutat va rebre molta aflluència de migrants dels pobles del voltant i de la resta de l'Estat. És el municipi on es concentra la major part de la població de la comarca. Tot i així, la taxa de creixement de la població és inferior a la de Catalunya des dels anys cinquanta. Les migracions que tenen com a destí aquesta ciutat tenen dos motius principals: l'arribada de gent de la resta de la comarca i de joves africans per motius laborals i l'arribada de persones que busquen una millora en la seva qualitat de vida. Aquest flux s'ha vist compensat pel fet que molts joves emigren per feina i la gent gran torna al seu lloc d'origen quan es jubilen.

El 2017 Olot tenia un 31,72% d'habitants nascuts fora de Catalunya, nombre que s'ha gairebé duplicat des de l'any 2000. La diferència entre aquestes dues dècades és el fet que la població de la resta d'Espanya ha disminuït un 4%, i l'estrangera ha augmentat un 18%. Andalusia és la comunitat de la qual més habitants procedeixen, seguida de Castella-la Manxa, Castella i Lleó i Extremadura. El 2017, però, la població procedent de la Comunitat Valenciana va augmentar notòriament, per davant d'Aragó.

Respecte la població d'origen estranger, l'any 2000 es constituïa per un 84,06% d'Àfrica, entre Àfrica del Nord i Àfrica occidental —procedents de Gàmbia el 46,48% dels immigrants, i del Marroc el 29,7%—; el 5,03% de la població d'Àsia també es dividia en dos: Àsia oriental i Àsia del Sud —Índia és el quart país d'on més immigrants venien amb un 3,52%. Quant a Amèrica, majoritàriament procedien d'Amèrica del Sud, i de la Unió Europea, Itàlia és el país europeu amb el nombre més elevat d'estrangers a Olot. Actualment el flux migratori més elevat prové d'Àsia —Índia i Xina són els països d'on prové més gent (19,11% i 13,66% respectivament), seguit d'Àfrica —Marroc és el tercer país amb un 13,35%— i Europa, de la qual hi ha hagut un gran augment—Romania és el quart país amb un 10,49%. Al municipi, l'any 2017 hi havia un 13,34% de nens i nenes amb necessitat d'integració al sistema.

Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Olot. 2017

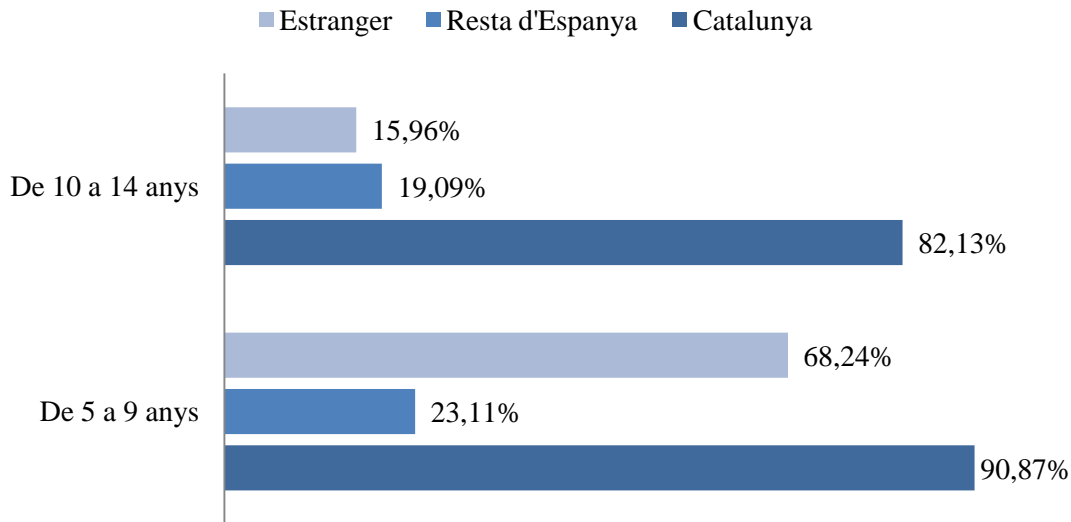

Fig. 6 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Olot. 2017*

3.1.3 Santa Coloma de Gramenet: evolució demogràfica

Santa Coloma de Gramenet és una ciutat de l'àrea metropolitana de Barcelona que té 118.821 habitants. El creixement de la població ha augmentat molt des de la segona meitat del segle XX. A la dècada del 1960 molta gent procedent d'Andalusia i Extremadura es va instal·lar al municipi. A finals dels anys setanta, els moviments migratoris van disminuir, sobretot perquè no arribava tanta gent de la resta d'Espanya. Per contra, la població provinent de Sud-amèrica i d'Àfrica del Nord va augmentar. En aquells anys també es va notar la disminució de població tant a Santa Coloma com a altres ciutats de l'àrea metropolitana, inclosa Barcelona. La gent marxava de l'àrea metropolitana i tornava al seu lloc d'origen (Gran Enciclopèdia Catalana, s.d.).

El 2000 el 42,64% de la població al municipi era de la resta d'Espanya i un 2,96% de l'estranger. Mentre que el 2017 s'havien pràcticament igualat sent el 25,93% provinent de la resta de l'Estat i el 24% d'altres països.

A l'any 2000 el 55,02% de la població de la resta d'Espanya venia d'Andalusia, seguida d'Extremadura i Castella-la Manxa; el 2017 el percentatge va canviar, però l'ordre es va mantenir.

L'any 2000 el continent d'on més immigrants arribaven era Àfrica: el 55,57% dels immigrants provenia d'Àfrica del Nord (el 53,8% de nous ciutadans marroquins), després d'aquest Àsia oriental i del Sud (Xina, Bangladesh i Pakistan són els següents països d'on procedien més immigrants, en aquest ordre), Amèrica del Sud (el cinquè país del qual arribaven més migrants és Perú) i la Unió Europea (França era el país europeu del qual procedien més immigrants). El 2017 va haver un canvi en la procedència dels migrants. El flux migratori més elevat provenia d'Àsia (Àsia oriental i del Sud) —Xina va passar a ser el país del qual arribava més gent— seguit d'Àfrica del Nord (Marroc el segon país), Amèrica del Sud (trobem Equador com el país amb més afluència de migrants) Europa central i la Unió Europea (Romania és el primer país europeu del qual provenien més immigrants).

El 2017 hi havia un 14,44% de nens i nenes al municipi que venien d'Espanya o de l'estranger.

Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Santa Coloma. 2017

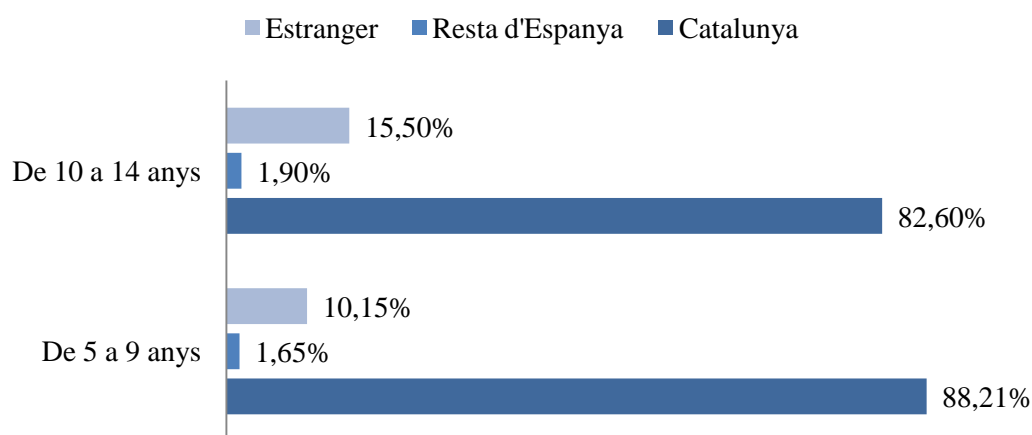

Fig. 7 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. *Nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria a Santa Coloma 2017*

3.1.4 Comparativa de les dades de Catalunya i els tres municipis

En aquest apartat s'exposen les dades de manera comparativa entre el panorama general de Catalunya i els tres municipis per tal d'observar si els canvis sociodemogràfics i els fluxos migratoris que hi ha hagut són similars.

Les dades respecte la població que no ha nascut a Catalunya són bastant similars entre el panorama general i els tres municipis, encara que els percentatges d'Olot i Santa Coloma respecte la població que no té la nacionalitat són més alts que a Catalunya. Coincideix que Andalusia és la comunitat d'on més població ha vingut en aquestes dues dècades; mentre que de l'estranger, les dades varien més. A l'inici del segle XXI, Marroc era el país estranger amb més flux migratori, excepte a Olot, on hi havia més presència de gambians. D'altra banda, el 2017, a Catalunya, en general, arribaven més immigrants d'Europa, tot i així, aquest panorama no el veiem als municipis, i és que a Olot i Santa Coloma provenia més gent d'Àsia. No obstant, coincideix que Romania és el país europeu amb més afluència d'immigrants. En aquests dos gràfics es veuen representades aquestes dades:

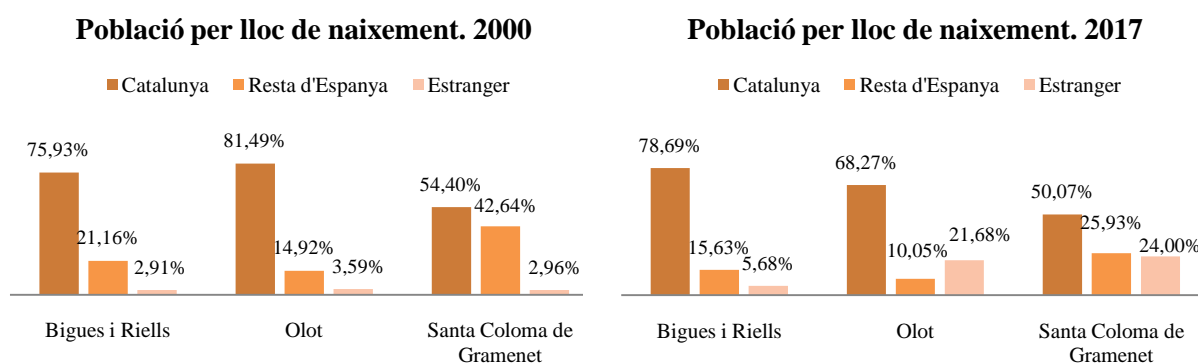

Fig. 8 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. Població per lloc de naixement als tres municipis. 2000

Fig. 9 Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat. Població per lloc de naixement als tres municipis. 2017

Respecte els infants en edat d'escolarització obligatòria, la situació està força igualada entre Olot i Santa Coloma, bastant per sobre de la mitjana de Catalunya (9,36% d'alumnes a la comunitat i més del 13% i el 14% als municipis, respectivament). D'altra banda, a Bigues i

Riells, la presència de migrants a les aules és molt més baixa en relació als altres dos municipis.

3.2 Usos lingüístics

Per realitzar part de l'anàlisi és necessari tenir en compte els usos lingüístics de la població. L'última *Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* (EULP 2013) es va dur a terme el 2013; tot i així, com m'han informat des de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, segons el nou estudi realitzat durant el 2018 —dades que es faran públiques el juliol de 2019— els usos lingüístics segueixen la mateixa tendència. Aquesta es va realitzar a la població de 15 anys o més. Aquell any, més de la meitat de la població tenia com a llengua inicial i habitual el castellà, concretament un 55,1% i un 50,7% respectivament. Quant a la llengua habitual, és destacable el fet que la majoria de la població procedent de l'estranger utilitza el castellà, i només un 5,6% fa ús exclusivament del català de manera habitual; de la resta de l'Estat, és un 8,7% la població que fa ús del català com a llengua habitual.

Ús de les llengües a Catalunya. 2013

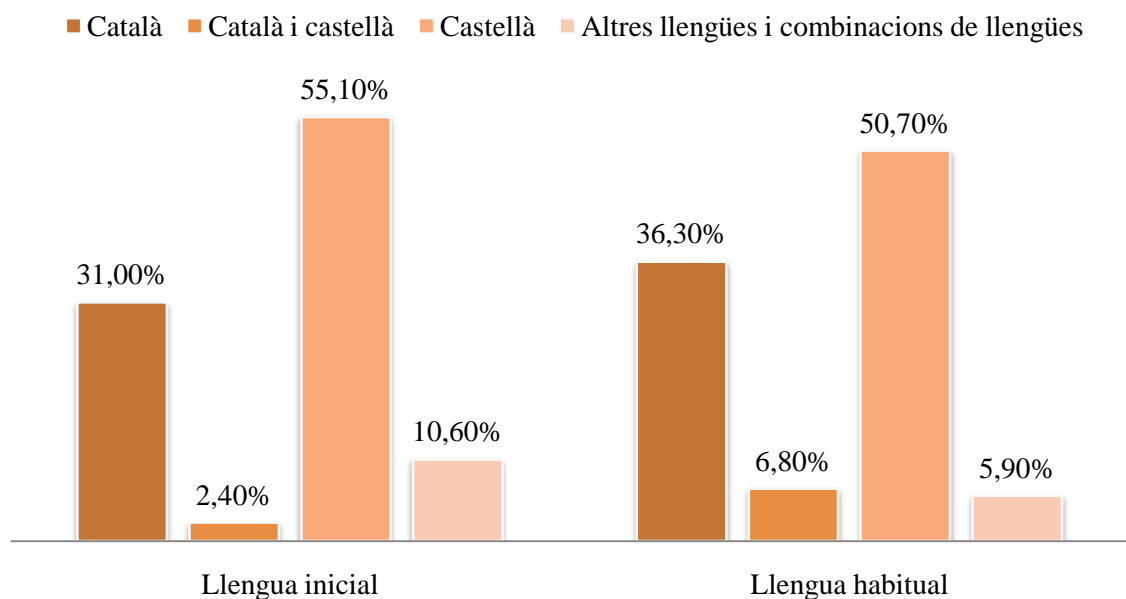

Fig. 10 Elaboració pròpia a partir de dades de l'EULP 2013. *Ús de les llengües a Catalunya. 2013*

Llengua habitual segons lloc de naixement. 2013

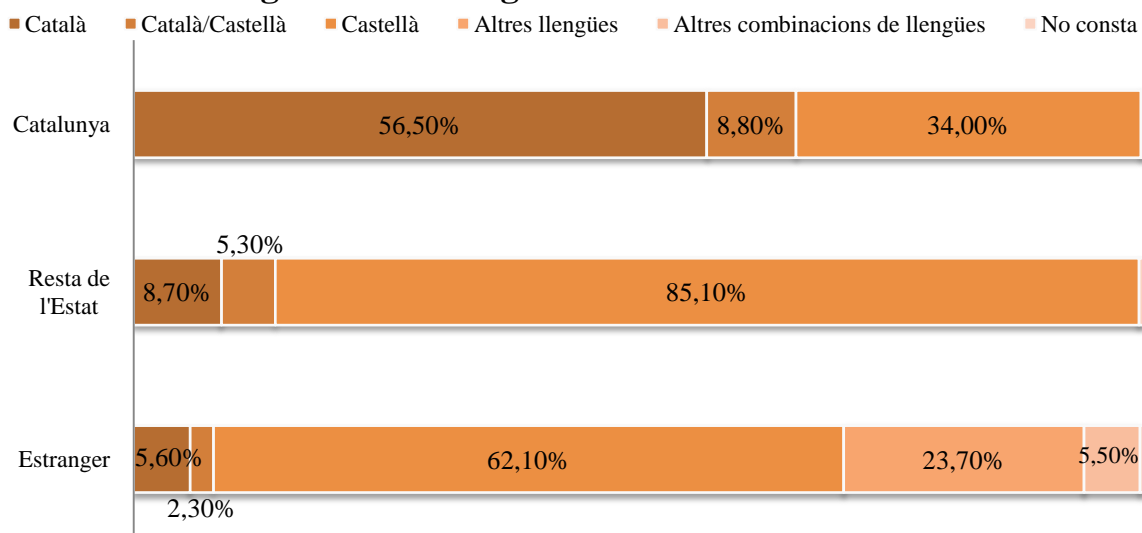

Fig. 11 Elaboració a partir de dades de l'EULP 2013. *Llengua habitual segons lloc de naixement. 2013*

Si ens centrem en els territoris analitzats, a les comarques centrals —on es troba Bigues i Riells— és on es parla més el català de manera habitual (un 63%) i un 25% parla el castellà. A les comarques gironines —territori en el qual se situa Olot— el 51,5% utilitza el català i el 30,8% el castellà. D'altra banda, a l'àrea metropolitana trobem que el 60% dels habitants fan ús del castellà com a llengua habitual i només un 27,8% el català.

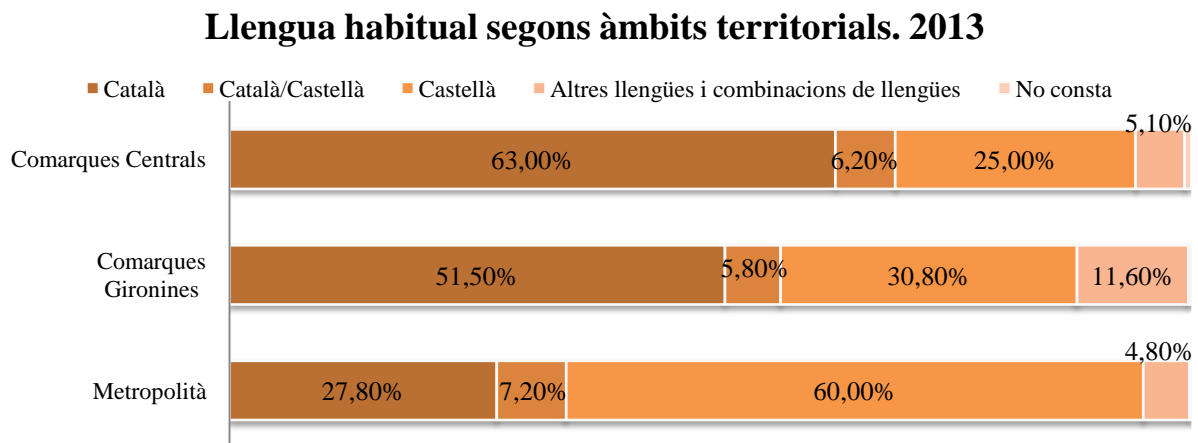

Fig. 12 Elaboració a partir de dades de l'EULP 2013. *Llengua habitual segons àmbits territorials 2013*

3.3 Normativa respecte la integració al sistema educatiu

A Catalunya, des que es va aprovar la *Llei 7/1983, de Normalització lingüística*, es considera el català com a llengua habitual i, també, en l'ensenyament. S'hi constata, a l'article 14 que tot l'alumnat ha d'aprendre català i castellà per arribar a tenir-ne un ús normatiu. L'aprenentatge del català es proposa com a progressiu.

És aquell mateix curs (1983-1984) que s'aplica per primera vegada el Programa d'Immersion Lingüística, concretament a Santa Coloma de Gramenet, on la majoria d'alumnes eren castellanoparlants. Amb aquest programa es pretenia que el català tornés a ser la llengua en primer pla (que havia passat a ser el castellà a la zona de Barcelona, a causa de la immigració), però que no fos un impediment pels immigrants a l'hora d'adaptar-se (Plataforma per la Llengua, 2017). I fer-ho a través de la integració que, tot i ser un mètode intensiu, vol aconseguir l'aprenentatge d'una llengua amb la finalitat d'obtenir el màxim

coneixement per part dels alumnes dels quals no és la seva llengua materna (tal com declara l'article 35.2 de l'Estatut).

Des del Departament d'Ensenyament es va publicar el *Model lingüístic* en el qual es marquen les pautes que s'han de seguir per atendre els alumnes nouvinguts o els que no són nous al sistema educatiu a Catalunya, però segueixen necessitant ajuts. El primer pas és l'acollida inicial —intentar que l'alumne no se senti insegur—, després l'aula d'acollida —adaptar el currículum, que tinguin atenció personalitzada i donar resposta als aspectes emocionals respecte la nova etapa que es planteja—, i un cop tenen la competència comunicativa conversacional assolida, s'incorporen a l'aula ordinària amb suports. Dins de l'aula d'acollida haurien d'assolir un nivell A2 del MECR i necessitarien suport lingüístic fins superar el nivell B1. Aquests nivells s'estableixen a partir de les capacitats que té l'aprenent a mesura que aprèn la llengua. En aquesta taula es poden veure els coneixements lingüístics que té l'alumne a cada nivell mencionat:

B2	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pot expressar-se clarament i sense donar la impressió d'haver de limitar el que vol dir ➤ Té un repertori lingüístic suficient per poder fer descripcions clares, expressar el seu punt de vista i desenvolupar una argumentació. Pot utilitzar algunes frases complexes per fer-ho i no ha de buscar les paraules d'una manera evident
B1	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Té un repertori lingüístic suficient per descriure situacions imprevistes, explicar el punt principal d'un problema o d'una idea amb força precisió i expressar el seu pensament sobre temes abstractes o culturals com la música o el cinema ➤ Té prou mitjans lingüístics i un vocabulari suficient per expressar-se, malgrat alguns dubtes i circumloquis, sobre temes com la família, el temps lliure i les afeccions, els interessos, la feina, els viatges i l'actualitat..., però les seves limitacions lèxiques provoquen repeticions i, fins i tot, de vegades, dificultats en la formulació
A2	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Té prou mitjans lingüístics i un vocabulari suficient per expressar-se, malgrat alguns dubtes i circumloquis, sobre temes com la família, el temps lliure i les afeccions, els interessos, la feina, els viatges i l'actualitat..., però les seves limitacions lèxiques provoquen repeticions i, fins i tot, de vegades, dificultats en la formulació ➤ Pot produir expressions breus i quotidianes a fi de respondre a necessitats simples de tipus concret: detalls personals, rutines, desitjos i necessitats, sol·licituds d'informació... ➤ Pot utilitzar estructures sintàctiques elementals i comunicar-se, amb l'ajuda de frases, grups de paraules i expressions fetes memoritzades, per referir-se a ell mateix, a altres persones, al que fan, als llocs, als seus béns, etc.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Té un repertori limitat d'expressions breus memoritzades que cobreixen situacions previsibles de supervivència; en situacions imprevistes, se solen produir interrupcions i malentesos
A1	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Té un repertori elemental d'expressions sobre detalls personals i necessitats concretes.

Fig. 13 Elaboració a partir de les dades del document *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar* (2003). *Competències segons el MECR per nivell*

Els centres haurien d'elaborar un Pla individualitzat (PI) tenint en compte quan arriba, l'edat i el nivell acadèmic per tal d'establir les mesures i suports que necessita l'alumne per accedir al currículum i ser avaluat. L'alumne ha d'adquirir el coneixement per comunicar-se en tres àmbits: informal o BICS (amb els companys, activitats extracurriculars), acadèmic o CALP i administratiu (comunicats del centre als alumnes, com horaris, normes, avaluacions, etc.). Tot i així, aprendre la llengua no és l'únic interès, sinó que ha d'avançar en les altres matèries (Departament d'Ensenyament, 2018).

Les aules d'acollida són el primer contacte de l'alumne amb el món acadèmic. Des del Departament es recomana que hi estiguin aproximadament la meitat de l'horari lectiu i que els grups no superin els 12 alumnes. També es té en compte a l'article 16 del *decret 119/2015 d'ordenació dels ensenyament de l'educació primària* que l'alumnat nouvingut que vagi endarrerit més de dos anys quant a l'assoliment de les competències es pot escolaritzar en un curs inferior del que hauria d'estar per edat.

El suport lingüístic i social està destinat pels alumnes que ja s'han incorporat a l'aula ordinària, però segueixen necessitant ajuts per assolir els continguts. Concretament, a cicle inicial de primària, alumnes no castellanoparlants que tot i haver iniciat l'escolarització a Catalunya, no tenen el coneixement necessari de les dues llengües oficials per seguir el currículum; a cicle mitjà i superior de primària si s'han incorporat tard al sistema educatiu o que, després de superar els dos anys o tres a l'aula han d'assolir el llenguatge acadèmic. També en aquests dos cicles en cas que hagin estat escolaritzats a Catalunya, però després han fet part de l'escolarització en un altre país. Quant a l'educació infantil es considera que els objectius per aquest cicle donen resposta a les necessitats de l'alumnat nouvingut. Tot i així, hi ha propostes pel suport que necessitin.

Les lleis consideren l'educació com un dret igualitari per a tothom. A la *Llei 12/2009 d'educació*, un dels principis del sistema educatiu és la inclusió escolar i la cohesió social. Per afavorir aquesta integració, des de l'escola s'han de "tenir presents les circumstàncies socials, culturals, educatives i psicològiques en què viu l'alumnat" (Paludàries i Feu, 1997, citat per Paludàries, 2002).

En la mateixa llei anterior, l'article 46 exposa que entre tots els centres ha d'haver-hi una distribució adequada i equilibrada dels alumnes que tenen necessitats específiques i que els criteris de prioritat als centres no es poden veure afectats per cap tipus de discriminació com raça, religió o llengua. No obstant, el Síndic de Greuges, que ja havia presentat el 2008 un informe al Parlament de Catalunya sobre la segregació escolar, en torna a publicar un altre el 2016 perquè considera que el Departament no reconeix el problema de la segregació i "no desenvolupa polítiques prou intenses i decidides per combatre la segregació escolar des de la gestió del procés d'admissió" i que, a més, té efectes negatius en el rendiment escolar (Síndic de Greuges, 2016). En aquest informe, Santa Coloma de Gramenet es menciona entre els 50 municipis més grans de 10.000 habitants amb més segregació escolar el curs 2013/2014. Olot, d'altra banda, es menciona com a un d'entre els 50 municipis amb més de 10.000 habitants amb menys segregació; també com a exemple per demostrar que el fet que hi hagi un gran nombre d'immigrants no implica que hi hagi segregació.

D'altra banda, segons el que marca l'article 4 del *decret 119/2015*, els centres han d'establir el projecte lingüístic tenint en compte la realitat sociolingüística, i així podran establir els criteris per l'ensenyament, l'aprenentatge, l'ús i el tractament de les llengües per tal que els alumnes siguin plurilingües.

3.3.1 Pla de migracions 2017-2020: la política d'integració de la immigració a Catalunya

És necessari tenir en compte quines són les mesures que s'han volgut prendre des del Departament per tal de millorar la inclusió dels immigrants que arriben a Catalunya. Aquestes les trobem en el *Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020*. En aquest document s'hi tracta la inclusió i l'acolliment en tots els nivells, no només l'educatiu (encara que hi faci més

èmfasi). Està dividit en 4 eixos: interacció en una societat diversa i cohesionada, inclusió social de totes les persones amb independència del seu origen, acollida i inclusió de persones refugiades que arriben a Catalunya, gestió integral de les polítiques de ciutadania i migracions. Els programes pretenen aportar millores per la gent que arriba al nostre país, però també donar suport als ciutadans catalans que volen marxar fora i també quan vulguin tornar. Amb aquests eixos es pretén que a la societat es treballi la diversitat i la interculturalitat, que són un benefici per la societat, i oferir formació a empleats públics per tal que es previnguin discriminacions. De la mateixa manera, es vol treballar en l'àmbit internacional per tal de millorar la situació als països d'origen perquè no es trobin en la situació d'haver de marxar de manera forçada. I si ja han hagut de marxar, poder ajudar al lloc on siguin.

Amb la inclusió social es volen proporcionar les mateixes oportunitats a les persones nouvingudes, refugiades o retornades que a la resta de la població, tant en l'àmbit laboral com educatiu. Es vol aconseguir que tots els alumnes immigrants finalitzin amb èxit la seva etapa educativa; això es pot aconseguir sempre que les famílies confiïn en les possibilitats que tenen els seus fills i per això cal que se'ls proporcioni la comunicació adequada i se'ls proposin i ofereixin reforços escolars fora de l'horari lectiu o tallers d'estudi assistit. També és important que es tingui en compte als centres la interculturalitat i que es pugui contractar professorat que no tingui la nacionalitat espanyola.

La família és l'àmbit més proper del nou alumne, per això és important el que es menciona sobre el fet que s'ha d'aconseguir que les famílies confiïn en el sistema i en el possibilitats dels seus fills. Aquest és un tema que també tracten Serra, C., Paludàrias, J. M., LLevot, C. i Garreta, J. (2013) on mencionen que les relacions entre l'escola i les famílies són complexes, i si afegim el factor d'estrangeria, hi ha molts més condicionants. Després de l'estudi que van fer en alguns centres, van redactar algunes propostes d'actuació per millorar la relació. Aquestes consideren que el Departament hauria de prendre mesures per establir aquesta relació, fomentar la participació i millorar la formació i la informació als centres respecte els sistemes educatius dels països d'origen; ja que els mestres haurien de tenir aquesta formació com a bàsica. També remarquen el fet de facilitar recursos a les escoles per tal que pugui haver-hi comunicació amb les famílies si és complicat, com per exemple amb traductors, mediadors o suports externs que puguin necessitar (Serra, C. et al., 2013).

3.3.2 L'aula d'acollida

És essencial conèixer com es defineix aula d'acollida i quina és la seva funció a un centre del Departament d'Ensenyament. A partir de l'any 2005 es va començar a publicar a la seva pàgina web la col·lecció Caixa d'eines. En aquesta hi trobem documents que pretenen donar eines als docents per tal d'aportar-los coneixements pedagògics per desenvolupar les tasques amb un millor resultat, tot centrant-se en diversos temes com la immigració i la inclusió. Dins d'aquesta col·lecció trobem la publicació número 04 dedicada a les aules d'acollida. Tal com informen en aquest document *Caixa d'eines 04. L'aula d'acollida (2005)*:

Una aula d'acollida és un recurs i una estratègia organitzativa per atendre l'alumnat nouvingut en el moment de la seva arribada amb la finalitat d'aconseguir que se senti ben acollit, escoltat i valorat, alhora que se li ofereixen les eines bàsiques per tirar endavant el seu procés d'ensenyament-aprenentatge.

Tot i així l'aula ordinària és la de referència i l'aula d'acollida un recurs per “facilitar un aprenentatge accelerat de la llengua d'acollida” (Departament d'Educació, 2006).

4. ANÀLISI

Després d'haver exposat de manera concisa les dades necessàries per veure com ha canviat la població en general i, concretament, la població en edat escolar a Catalunya procedirem a analitzar les dades.

4.1 Descripció

4.1.1 Situació dels centres

Escola el Turó de Bigues i Riells

L'Escola El Turó es va inaugurar el 1989 a les instal·lacions actuals. L'alta matriculació d'aquest últims anys va provocar que s'obrissin més línies de cada curs, tot i que avui en dia el nombre d'entrada d'alumnes s'ha reduït i, com a conseqüència, aquestes línies s'han anat tancant (Escola El Turó, s.d.). El total d'alumnes del curs 2018/2019 és de 308 alumnes, dels quals només 3 són nascuts fora d'Espanya: una és nouvinguda aquest segon trimestre, procedent de Moldàvia (és en la que m'he centrat pel treball); els altres dos són germans i van arribar el curs passat des del Pakistan. Per la investigació és interessant saber la quantitat d'alumnes que ja són nascuts aquí i formen part de la segona generació d'immigrants, perquè els grans components del seu context més immediat (que serien la família i l'escola) són diferents. Amb aquesta definició trobem 45 pares que són nascuts fora de l'Estat.

L'escola té a la pàgina web el Projecte Educatiu del Centre en el qual hi trobem inclòs el Projecte Lingüístic del Centre.³ En aquest s'hi explicita que el català és la llengua vehicular, però que s'exigeix el domini satisfactori de les dues llengües oficials, a més d'un domini correcte d'anglès. La cap d'estudis em va proporcionar el Pla d'acollida del centre actualitzat el 2016. Al Pla d'Acollida es fixen els passos que cal seguir a l'hora d'atendre un alumne nouvingut que no coneix el sistema educatiu de Catalunya. Proporcionen ajut a la família si

³ Pla disponible a: <https://agora.xtec.cat/escolaelturobiguesiriells/model-impressos/pec/> [darrera consulta 23.05.19]

és necessari en els temes administratius de l'escola i del sistema educatiu com beques i serveis socials. El primer que es fa amb l'alumne són les proves d'avaluació inicial després de concertar cita per fer-les i a partir del contacte amb la família, la informació que han aconseguit i el resultat de les proves es fa un informe. Si escau s'ha de fer un Pla individualitzat i les adaptacions necessàries per part del tutor i dels especialistes, de la mateixa manera que cada mestre haurà de donar el material a l'alumne i les pautes necessàries a cada sessió.

Escola Malagrida d'Olot

L'Escola Malagrida es va inaugurar el 1932 com a Grup Escolar, tot i així, 6 anys després, encara que va arribar un gran nombre de refugiats, les instal·lacions de l'escola van passar a ser un hospital militar. Va ser entre el 1950 i el 1952 quan els alumnes van poder tornar a l'escola.

En aquests últims anys l'escola ha apostat per projectes, d'entre els quals destaquen la tecnologia i l'altre anomenat "Som Música" col·laborant activament amb l'Escola Municipal de Música d'Olot (EMMO) que està situada just davant (Escola Malagrida, s.d.). Els mestres de l'EMMO imparteixen classes d'instruments als alumnes de cicle mitjà i les sales es cedeixen per fer moviment i dansa amb els alumnes d'educació infantil.

El nombre d'alumnes aquest curs 2018/2019 és de 404, dels quals el 49,75% són estrangers, és a dir, pràcticament la meitat de l'alumnat. D'altra banda, el percentatge de famílies autòctones (íntegrament catalanes) és del 28% a primària, i a infantil d'un 22%. Quant a la immigració, la major part de l'alumnat nouvingut és de procedència asiàtica, els segons més nombrosos són magrebins i els tercers els sud-americans.

Escola Joan Salvat Papasseit de Santa Coloma de Gramenet

L'Escola Joan Salvat Papasseit es va fundar l'any 1982 i està situada al barri del Fondo de Santa Coloma. Aquest barri, que forma part del Districte VI de la ciutat, és el que acull més immigrants al municipi. El 2017, segons dades d'Idescat, el 40,84% d'habitants de la zona eren estrangers. L'escola es va crear com a conseqüència de l'onada migratòria a la ciutat,

ocupant les instal·lacions de l'antiga fàbrica tèxtil Casadesport i és per això que l'edifici està compartit amb l'Escola Rosselló Pòrcel (Valls, 1984). El centre es defineix a la seva pàgina web com una escola “pública, catalana, pluralista i aconfessional”, se centren en els interessos dels alumnes per tal que siguin competents i tinguin estratègies en el seu dia a dia i siguin ciutadans responsables, respectuosos i crítics. Per tal d'aconseguir aquests objectius fan projectes, unitats didàctiques en anglès, utilitzen aplicacions i treball cooperatiu entre d'altres. En aquest centre també tenen alumnes amb discapacitats auditives (forma part dels centres amb agrupament de sords) i per aquest motiu, a part de l'aula d'acollida i l'aula d'educació especial, tenen logopeda i mestres d'audició i llenguatge.

Aquest curs 18/19 al centre hi ha aproximadament 460 alumnes amb un percentatge d'immigració d'entre el 20 i el 25%. La majoria d'aquests alumnes són procedents de la Xina, Pakistan i el Magrib, tot i que també en trobem de Sud-amèrica, Àfrica, altres països europeus i Oceania. Les dades de matriculació no són exactes ja que amb la matrícula viva poden variar. També em va fer saber que, des de setembre, hi ha hagut centenars d'inscripcions noves al municipi només de primària. El Pla Lingüístic del centre no el tenen actualitzat i l'últim és del 2008.

Intentant evitar la segregació: objectiu de tots els centres

En aquest petit apartat parlaré de la funció de l'Oficina Municipal d'Escolarització (OME) tant a Olot com a Santa Coloma, ja que és un organisme que a part d'orientar respecte l'educació als municipis, pretén distribuir els alumnes amb necessitats educatives especials (NEE) per tal que cap centre n'hagi d'atendre un nombre molt més elevat que un altre.

És important pel context educatiu d'Olot tenir en compte la funció de l'Institut Municipal d'Educació i Joventut i, concretament, el servei que ofereix l'OME, ja que pretén donar informació i orientació sobre l'educació i la gestió d'aquesta al municipi. Tal com menciona Rodríguez (2017) a l'article destinat a aquest tema, Olot és una “ciutat de referència en la lluita contra la segregació escolar”. Quan va haver-hi l'onada migratòria a la ciutat un dels centres de primària “anava pel camí de ser una escola gueto” (Rodríguez, 2017). És per això que es va optar per dissenyar un pla de redistribució de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, per tal que cap centre (fos públic o concertat) tingués un nombre molt superior d'alumnat amb NEE (Rodríguez, 2017). Aquesta mesura no només és educativa, sinó que

també s'han necessitat altres recursos que ha aportat l'ajuntament com la distribució equilibrada dels recursos econòmics entre tots els centres, reorganitzar les línies del transport públic per tal que els horaris coincideixin amb l'horari lectiu —de la mateixa manera hi ha un monitor que els acompanya en aquests trajectes— i des del Consell Comarcal de la Garrotxa s'adequa la normativa de les ajudes de transport i menjador perquè no hi hagi diferències (IME, s.d.).

L'oficina (OME) existeix també a Santa Coloma i compleix més o menys les mateixes funcions: orientar les famílies. D'altra banda, però, no mencionen si es desenvolupa la funció de redistribuir els alumnes de manera equilibrada, segons m'han informat des de la mateixa oficina.

He posat més èmfasi a la informació d'Olot perquè són qui més en proporcionen i perquè tal com he dit és un dels primers llocs on es van prendre aquestes mesures i també hi està involucrat l'ajuntament, que ha aportat recursos. A més, es menciona a l'article com una ciutat de referència contra la segregació, que coincideix amb les dades que proporcionava el document del Síndic de Greuges que he mencionat amb anterioritat respecte ser un dels municipis on menys segregació hi ha a les escoles tot i la gran quantitat d'alumnes immigrants. D'altra banda, Santa Coloma és una de les ciutats on més ha baixat aquesta segregació, però és una de les poblacions on més en trobem a nivell escolar.

4.1.2 Aula d'Acollida

Escola El Turó de Bigues i Riells

A l'Escola El Turó, per la poca immigració al municipi no hi ha aula d'acollida. És cert que, tal com m'ha comentat la tutora de l'alumna nouvinguda, el seu és un cas excepcional. És una nena que no ha tingut cap dificultat per adaptar-se i ha après l'idioma de manera molt ràpida. Per això, la tutora no ha trobat necessari fer adaptacions o un Pla individualitzat. Després de dos mesos, la nena parla castellà de manera fluida (tot i fer algun error) i comprèn el català, es podria dir, a la perfecció. El procediment que s'hauria de seguir és el mateix, una avaluació inicial i un PI. Aquesta alumna va 3 o 4 hores amb la mestra d'educació especial, ja

que pot estar més pendent d'ella i si cal pot fer-li alguna adaptació. Tampoc ha tingut la necessitat de seguir les pautes del Departament, però ha tingut ajuda de la psicopedagoga del centre. S'està treballant per fer un grup de conversa i així poder atendre aquells alumnes que tenen alguna necessitat educativa. La nena moldava és una candidata a assistir a aquest grup per ajudar-la en temes de vocabulari específic i agafar fluïdesa en la parla.

En aquest centre, per la poca immigració i el cas excepcional que he observat, no se segueixen les pautes que es proposen des del Departament. El nombre de nouvinguts és tan baix que impossibilita seguir les normes del Departament ja que no es poden agrupar ni per nivell ni per coneixement de la llengua i, per tant, el que necessiten és un treball individualitzat. En el cas que ens ocupa, el Pla individualitzat normatiu segons les instruccions, no s'ha realitzat perquè l'alumna s'ha integrat i va aprenent les llengües d'una manera força fluïda, alhora que va assolint els altres aspectes del currículum.

Escola Malagrida d'Olot

A l'Escola Malagrida és important mencionar que en el procés de realització del treball, el Departament els ha assignat l'aula d'acollida sencera, ja que des de fa uns sis anys només tenien mitja dotació. Això és perquè degut a la crisi, i les retallades en personal, es va establir que els alumnes procedents de països de parla hispana no necessitaven el servei de l'aula d'acollida, tal com m'ha informat la mestra de l'aula d'acollida del centre; llavors, el nombre d'immigrants —tenint en compte que és el tercer grup més nombrós de nouvinguts al centre— es reduïa en gran escala i no arribaven al límit per tenir aula d'acollida sencera. A l'aula d'acollida atenen uns 35 alumnes. D'aquests alumnes, algun és d'infantil o de primària que se l'atén des d'infantil. Aquesta dada és rellevant ja que segons la normativa, a infantil no cal que vagin a l'aula d'acollida perquè el cicle d'infantil ja cobreix les necessitats; tot i així, des del centre es va considerar que havent arribat a P5 i sent d'origen xinès, el millor era que hi assistissin.

El procediment per la integració dels alumnes consisteix en la matrícula i una primera entrevista amb la tutora i la mestra de l'aula d'acollida, després es fan les proves inicials del Departament en la seva L1 per conèixer el seu nivell educatiu. Els alumnes hi estan 2 o 3 anys segons si la seva llengua és molt diferent al català. La mestra intenta que l'horari a l'aula d'acollida no interfereixi molt a l'aula ordinària i que els alumnes assisteixin a les

assignatures en les quals els problemes lingüístics no són un impediment com plàstica, educació física i música. D'aquesta manera també s'integren amb els seus companys. Mentre que els alumnes de cicle inicial només hi assisteixen 1 hora per fer vocabulari, els altres solen anar-hi 2. D'altra banda, amb motiu de les retallades, hi manca personal de suport lingüístic i la mestra ha hagut de prioritzar a un alumne, perquè considera que és qui més ho necessita.

En aquest cas, la mestra utilitza la programació del Departament d'Ensenyament de nivell A1 per guiar-se, tot i que amb l'experiència ha optat per modificar-la i adaptar-la al seu mètode d'ensenyar. Els nous tenen un PI educatiu en el qual s'estableixen uns objectius individuals per cada alumne; els casos en els que no es fan són si ha estat escolaritzat a Espanya abans, ja que a part de la llengua, el sistema escolar és similar. També tenen quaderns adaptats al nivell de cada un amb els que treballen al seu ritme. Si poden seguir les classes, els fan adaptacions les mestres de l'aula ordinària, sinó avancen aquests quaderns de català.

A l'aula tenen una pissarra digital com a recurs principal, a part de pictogrames que representen part del coneixement bàsic i inicial que han d'aprendre (BICS). També imatges grans de la família, el cos i les emocions. D'aquesta manera són capaços de començar a expressar emocions que és un punt important a la vida d'un alumne que pot no sentir-se del tot bé pel xoc cultural que està patint i es dificulta si no té el mitjà de la llengua per expressar-se. És essencial que puguin posar nom a tot el que els passa.

Els materials que utilitzen són, a part dels quaderns de català, els llibres *Nexe* de l'editorial Casal (enfocat a alumnes estrangers recomanats des del Departament). També utilitza materials i recursos del Departament enfocats a l'alumnat nouvingut com les activitats Vincles que es troben a la pàgina web *edu365*; aquestes són més dinàmiques pels alumnes i els motiven més. Altres materials que utilitza que no estan dirigits exclusivament als alumnes immigrants són els llibres *Escoltem*, *Parlem* i *Escrivim* de l'editorial Santillana.

La mestra dona importància a l'oralitat i la dinàmica, és per això que té jocs com *Qui és qui*, o *Lince* entre d'altres que li permeten fomentar la conversa i molt de vocabulari.

A l'escola les tres etapes d'acollida que es mencionen al *Model Lingüístic* se segueixen, l'acollida inicial, l'aula d'acollida i l'aula ordinària. Tots els alumnes nouvinguts tenen un Pla individualitzat amb els objectius personals que ha d'assolir cadascun quan acabi el trimestre o el curs. S'aconsella que assisteixin la meitat de l'horari lectiu, però hi van entre 1 o 2 hores a

la setmana depenent del curs en el que estan, és a dir, ni la meitat del que es recomana. Això és, però, per falta de recursos humans que permetin desenvolupar aquesta tasca. D'altra banda, com ja he comentat, encara que per normativa els alumnes d'infantil no haurien d'anar a l'aula d'acollida, al centre es considera que alguns alumnes ho necessiten i hi van algunes hores.

Escola Joan Salvat Papasseit de Santa Coloma de Gramenet

Al Joan Salvat Papasseit, una de les primeres coses que fan es buscar un company a l'escola a la mateixa classe, a la de l'altra línia o un curs similar de la mateixa nacionalitat. D'aquesta manera, els nous tenen algú en qui poden recolzar-se i que els entendrà. Després els fan unes proves inicials proposades des del Departament amb les quals poden saber quin nivell educatiu tenen i a partir dels resultats comencen a treballar. Al centre atenen uns 12 alumnes a l'aula d'acollida, que és el màxim que recomana el departament per aula, però per culpa de les retallades i no tenir suficients docents, també es fan càrrec de 7 alumnes més que, tot i no tenir el nivell suficient per seguir a l'aula ordinària, els han hagut de donar d'alta de l'aula d'acollida per normativa.

Els alumnes van a l'aula d'acollida dos anys si arriben a partir de 3r de primària, aquest període es pot estendre a tres anys si la cultura de la que provenen és molt diferent a la que es troben aquí i els suposa gran dificultat aprendre el català. En aquest centre només assisteixen a l'aula d'acollida a l'hora de català; el primer any que són aquí no els avaluen el castellà, a partir del segon any, se'ls fan adaptacions. Per les altres assignatures es fan adaptacions i PI. Com que treballen molt per projectes, els és més fàcil poder seguir les assignatures. D'altra banda, la manca de recursos ha provocat que no tinguin suport lingüístic i només un mediador de xinès. És una escola inclusiva, per això inculquen molt el valor de la cooperació entre alumnes i que s'ajudin uns als altres i això els facilita molt la integració.

Com a recursos per dur a terme aquest tasca trobem a l'aula d'acollida ordinadors, una pissarra i un espai de biblioteca. També hi ha molts pictogrames de la família, d'altres per explicar l'espai de la biblioteca, l'alfabet; i cartells amb les frases bàsiques que han d'aprendre com "em dic ..." (el que ja he mencionat com a llenguatge informal o BICS). Aquests serveixen perquè els alumnes puguin aprendre les fórmules inicials per poder iniciar una conversa i es puguin comunicar a l'aula. Per la mestra és important centrar-se en la part

oral, que es la destresa que més necessiten al principi; és per això que tenen molts jocs per practicar aquesta habilitat. Com a materials, tenen diccionaris de paraules com l'*Imaginari* de l'editorial Cruïlla. Per treballar les altres destreses, utilitzen els llibres *Nexe* de l'editorial Casals, que estan destinats a l'alumnat nouvingut i són uns dels llibres que proposa el Departament per aquests alumnes. Quant a la lectura, es treballa amb els llibres de l'editorial Queralt Edicions, que tenen quaderns de comprensió lectora. Respecte la gramàtica, cada nen té un quadern i avança pels temes de manera individual. A final de curs els tornen a fer les proves finals del Departament.

Com he comentat abans, a l'escola treballen per projectes i fan la setmana cultural. Les activitats per aquests període les fan de manera conjunta. A més a més, tenen un bloc específic de l'aula d'acollida, que es diu El Cuc, en el qual pengen diverses activitats que fan. Aquesta és una de les maneres de motivar els alumnes, ja que ho fan ells i també és un mètode amb el qual poden ensenyar a casa el seu procés. D'altra banda, també treballen molt amb tauletes, ja que tenint en compte que les tecnologies tenen un paper important a la societat avui en dia, la mestra les incorpora en l'aprenentatge.

Per tant, com veiem, després d'aquesta anàlisi constatem que se segueixen els passos que trobem al *Model Lingüístic* a grans trets (acollida inicial, aula d'acollida i aula ordinària). Tot i així, els resultats de l'anàlisi indiquen que no és possible assegurar el nivell exigut als alumnes ni proporcionar-los un suport lingüístic fins que superen el nivell B1 per la falta de recursos, sobretot humans, tal com afirmen les persones entrevistades als centres. És el centre (respecte els altres dos) en el qual es té més en compte l'acollida inicial, ja que buscar algun company que tingui el mateix origen ajuda molt el nen. És destacable el fet que les hores de català (4 a la setmana) no són suficients per assolir un bon nivell de la llengua vehicular i com a conseqüència, tampoc poden assolir els continguts de les altres matèries.

4.1.3 Entrevistes

Aquest apartat inclou la informació derivada de les entrevistes, amb l'objectiu de conèixer de primera mà la gestió de les aules d'acollida, les necessitats, els reptes actuals i, en definitiva, el dia a dia de la integració lingüística de la immigració.

En l'entrevista que es pot veure a l'annex, les primeres preguntes són objectives respecte el centre i el procediment que se segueix amb els alumnes nouvinguts. Tot i així, he trobat interessant conèixer quines dificultats es troben les docents que treballen amb aquests alumnes per aconseguir els objectius proposats pel Departament i quines propostes de millora farien per tal que la integració i l'aprenentatge dels nouvinguts tingués més èxit. A més, no m'he volgut centrar només en el mestres de l'aula d'acollida, sinó que també he volgut aportar opinions de mestres que treballen a l'aula ordinària amb alumnes que necessiten aquests serveis.

Escola el Turó de Bigues i Riells

En aquest centre, a causa de la poca immigració, l'entrevista en aquest aspecte va ser breu. Tot i així, la mestra del centre de Bigues exposa i fa èmfasi en que les principals mancances que es troben per la integració són una aula d'acollida i un suport lingüístic, i que serien un gran ajut.

Escola Malagrida d'Olot

A l'Escola Malagrida, la docent encarregada de l'aula d'acollida menciona unes quantes dificultats a l'hora d'integrar els infants i aconseguir que l'aprenentatge sigui el millor possible. Podríem catalogar les principals dificultats de la manera següent:

- a) Manca de recursos econòmics.
- b) Manca de recursos humans: mediadors, mestres que facin un suport lingüístic i membres dels equips d'assessorament i orientació psicopedagògics (EAP)—que van al centre un cop a la setmana.

Aquestes mancances fan que no es puguin satisfer totes les necessitats educatives dels alumnes amb NEE. Per a aconseguir aquest objectiu, seria adient augmentar la plantilla dels centres i dels serveis externs que tenen un paper important en la integració i faciliten la tasca als docents, tal com indiquen les persones entrevistades.

També hi juga un paper molt important el seu origen, i és que les diferències culturals a vegades poden suposar un problema a l'hora de dur a terme l'aprenentatge. Un exemple per aquesta situació és que a l'escola, hi ha cursos de primària que van a la piscina a aprendre a nedar i, per exemple, algunes famílies musulmanes o hindús no permeten que les filles hi vagin, encara que hagin deixat els fills (podem entendre que és per un tema de cultura, tot i que en desconec el motiu, he volgut traslladar un exemple real). Aquest és un aspecte que ja he comentat abans que es tracta al *Pla de ciutadania i migracions 2017-2020* i també ho fan Serra, C. et al. (2013) respecte la comunicació de la família amb el centre i millorar aquesta relació suposaria una millora en la integració dels fills, ja que els pares estarien més implicats en l'aprenentatge amb el coneixement necessari respecte el nostre sistema educatiu.

La mestra de l'aula ordinària comparteix aquestes idees; tot i així comenta que fa uns anys es va intentar millorar aquesta relació amb unes xerrades que es van oferir als docents en els quals se'ls explicava una mica com eren les altres cultures, per tal que tinguessin en compte les diferències entre la cultura d'origen del nen i la local. De la mateixa manera, es van oferir uns cursos de formació a les famílies amb la finalitat d'aportar-los coneixements de la nostra cultura i que, consegüentment, s'adaptessin millor.

Una altra de les mancances són les hores que es poden destinar a l'aula d'acollida, perquè a vegades no són suficients per arribar al que s'exigeix des del Departament. No només hi ha problemes amb el que s'estableix des del Departament; sinó que dins del centre s'han d'organitzar per desenvolupar altres tasques que també són necessàries i no es pot invertir el temps suficient per coordinar-se amb les tutores i poder homogeneïtzar el procés d'aprenentatge. Aquest és un factor que assenyalen tant la mestra de l'aula d'acollida com una de les de l'aula ordinària, aquesta última insisteix en el fet que s'haurien de respectar al màxim les hores proposades pel Departament (la meitat de l'horari lectiu), evitant les assignatures que sí poden seguir sense la llengua, que els ajuda en les relacions amb els companys i la integració.

Com ja he mencionat, l'OME es fa càrrec de la distribució dels alumnes als centres, però un dels problemes és que no tenen en compte les necessitats educatives de l'alumne i els tracten a tots per igual i això no afavoreix l'alumnat. Una de les mestres de l'aula ordinària emfatitza el fet que no es té tampoc en compte l'origen de la família; i és que si la seva llengua materna és molt diferent, a infantil es fa molt difícil l'ensenyament de la llengua i, si tenim en compte que no és obligatòria l'escolarització fins a 1r de primària, es pot donar el cas que un alumne

de segona generació no hagi estat escolaritzat abans, i no pot seguir adequadament el currículum de primària, sobretot en l'àmbit de la lectoescriptura.

D'altra banda, les mestres de l'aula ordinària mencionen que per tal que els alumnes tinguin un PI és necessari el consentiment dels pares i hi ha casos que no el donen i és un impediment perquè l'alumne aprengui de manera efectiva, ja que l'únic que es vol és beneficiar-lo i donar-li el suport que necessita. Tot i així, en un principi es prioritza la socialització de l'alumne sobre l'aprenentatge perquè és essencial que guanyi confiança i se senti bé a l'escola, que és un entorn diferent al que estava acostumat; si això s'aconsegueix, és probable que estigui més predisposat a aprendre la llengua per poder comunicar-se amb els companys.

Escola Joan Salvat Papasseit de Santa Coloma de Gramenet

La mestra del Joan Salvat Papasseit fa èmfasi en dues dificultats particulars perquè els alumnes aprenguin. Una de les dificultats és l'edat del nen, ja que la tasca d'aprenentatge es complica si els alumnes arriben més grans, perquè s'allunyen de l'etapa crítica (el període en què el nostre cervell està més receptiu als estímuls lingüístics). Un altre punt és que el nombre d'alumnes està constantment augmentant i la manca de suport lingüístic o mediadors suposa un obstacle per la realització d'aquesta tasca. Un altre inconvenient és el marge de temps que es dona per dur a terme l'aprenentatge de la llengua, ja que a molts els han de donar d'alta sense tenir el nivell exigut. Mentre que les mestres de l'aula ordinària coincideixen en que es necessitarien més hores per poder dedicar-les a aquests alumnes, una d'elles comenta que per aconseguir una bona integració també s'ha de procurar que estiguin el màxim d'hores possible a l'aula ordinària. Així com recursos humans que permetessin que hi hagués dos docents a l'aula per satisfer les necessitats educatives de tots els alumnes. Al centre es comença a atendre als alumnes a l'aula d'acollida a partir de 3r de primària i un punt a favor seria que comencessin a 1r. Aquestes dificultats també es troben per les diferències culturals i la comunicació amb la família, que és pràcticament impossible sense traductors o mediadors.

Conclusions respecte els tres centres

Després d'aquestes entrevistes podem concloure que al sistema educatiu català hi ha mancances educatives. Tot i que la situació econòmica sembla més favorable que anys enrere les conseqüències que van comportar les retallades no s'han revertit. Aquestes mesures econòmiques han provocat que no es pugui atendre l'alumnat i satisfer les seves necessitats tal com s'hauria de fer. Si es destinessin més recursos i pressupost en educació, per tal que hi haguessin més docents que poguessin desenvolupar la tasca de mestre d'aula d'acollida, personal que cobris els suports lingüístics als centres i un marge de temps més ampli perquè aprenguessin la llengua, l'aprenentatge i la integració seria molt millor.

La taula següent resumeix de manera concisa les conclusions derivades de l'anàlisi de les entrevistes de manera comparativa.

	Escola El Turó	Escola Malagrida	Escola Salvat Papasseit	
Passos d'acollida: -Acollida inicial -Aula d'acollida -Aula ordinària	--	✓	✓	
Tipus de llenguatge: 1 BICS 2 CALP 3 Administratiu	--	✓	✓	
Suport Lingüístic	X	X	X	
A2 a l'aula d'acollida Suport fins +B1	--	X	X	
PI i adaptacions	--	✓	✓	
A U L A	Assistència la meitat de l'horari lectiu	--	X	X
	Grups de màxim 12 alumnes	--	✓	✓

D' A C O L L I D A	Alumnes d'infantil (el cicle ja respon a les seves necessitats)	--	✓	X
	Alumnes de cicle inicial	--	✓	X
	Alumnes de cicle mitjà	--	✓	✓
	Alumnes de cicle superior	--	✓	✓

Fig. 14 Elaboració pròpia. *Aspectes analitzats*

4.2 Observació

Si bé és cert que l'aula d'acollida té com a objectiu acostar la llengua catalana als infants nouvinguts, he volgut comprovar de primera mà quina és la llengua de socialització fora de l'aula, amb l'objectiu de mesurar la presència i ús del català —llengua de l'aula d'acollida— en entorns no formals i analitzar-ne, així, la seva vitalitat. Posteriorment, he volgut contrastar aquesta informació derivada de la meua observació (font primària) amb les dades derivades de la font secundària de l'EULP 2013. Per dur a terme l'observació vaig assistir 7h a cada centre i va consistir, a part de les entrevistes amb les mestres de l'aula d'acollida, els directors dels centres i mestres de l'aula ordinària, observació a les classes pròpies de l'aula d'acollida, a l'aula ordinària i al pati. Per tal que els alumnes no se sentissin estranys amb la meua presència, les mestres em van presentar i vaig fer estrictament observació, de la qual vaig fer notes.

A Bigues i Riells, segons l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població 2013*, el català és la llengua habitual, però al centre, el castellà se sent molt entre els alumnes. Concretament a l'aula que vaig observar, que és a la que està la nena nouvinguda, tots tenen tendència a parlar en castellà, entre ells i amb la mestra, encara que ella contesti en català. D'altra banda, la mestra ha optat per prendre alguna mesura per fomentar el català, explicant-los que dominar més d'una llengua és beneficiosa per ells i pel seu futur. També els ha demanat que s'encoratgin entre ells per parlar català. Així doncs, veiem que la llengua habitual no coincideix amb la de l'EULP 2013.

A l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població 2013*, es menciona el fet que la gent de la resta d'Espanya i de l'estranger utilitza més el castellà que el català com a llengua habitual. Així que, tot i que a Olot la llengua habitual és el català, els alumnes immigrants procedents de la resta d'Espanya o d'un país de parla hispana solen utilitzar més el castellà per relacionar-se entre ells, i els costa més utilitzar el català a l'aula. Els nousvinguts de procedència índia i xinesa, solen parlar en panjabi i xinès entre ells, però amb la resta de companys ho fan en català. D'altra banda, les mestres de l'aula ordinària comenten el fet que si els alumnes nousvinguts provenen d'algun país de parla hispana, a vegades es poden trobar que imparteixen la classe de manera bilingüe.

Amb les observacions al centre de Santa Coloma s'han pogut comprovar les dades de l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població 2013*. Al municipi, la llengua habitual és el castellà i això es corrobora no només a l'hora de pati sinó que a l'aula també. Sigui quina sigui la seva nacionalitat, parlen entre ells en castellà. Per contra, les mestres es dirigeixen a ells en català i la resposta inicial pot ser en català, però tenen tendència a fer un canvi de codi al castellà. També és cert que no solen ajuntar-se en grups d'una mateixa nacionalitat, sinó que es barregen amb alumnes d'altres cultures; per això, no solien utilitzar la seva llengua materna. Tot i així, és important destacar el que senyalen les mestres de l'aula ordinària: si la seva L1 no és el castellà, al principi es dirigeixen a elles i als companys en català perquè és la llengua que se'ls ensenya i la que més senten a l'escola, però per la influència dels companys i la societat, a mesura que aprenen el castellà, canvien la seva llengua habitual.

Conclusions respecte els tres centres

Després de les observacions esmentades anteriorment, podem extreure les conclusions següents:

1. La realitat en dos dels centres analitzats no correspon amb la que es descriu a l'*Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població* (EULP 2013) (tenint en compte que l'observació ha estat a centres de primària i l'enquesta es fa a població a partir dels 15 anys i la llengua habitual pot canviar).

2. A Bigues, que forma part del territori on més català es parla d'entre els tres analitzats, la llengua de socialització del grup és el castellà. El coneixement d'una llengua, en aquest cas el català, no n'implica el seu ús social.

3. Olot, que està en un àmbit territorial on més de la meitat de la població utilitza el català com a llengua habitual, els alumnes nouvinguts utilitzen el català a l'aula, però en alguns casos (sobretot quan són d'origen hispà) utilitzen el castellà.

4. A l'EULP 2013 es constata que els estrangers tendeixen a utilitzar més el castellà com a llengua habitual, així doncs, la dada del punt anterior coincideix amb aquesta.

5. CONCLUSIONS

En les últimes dècades, el nombre d'immigrants a Catalunya ha augmentat considerablement, sobretot en els últims anys del segle XX. Catalunya era la comunitat a la qual més nous arribaven; això vol dir que la presència d'aquest col·lectiu també ha augmentat a les aules i s'han hagut de prendre mesures per tal que l'escolarització d'aquesta part de l'alumnat sigui exitosa. L'any 2017, el 9,36% de nens i nenes en edat d'escolarització obligatòria (entre 5 i 14 anys) no havia nascut a Catalunya, per tant la seva L1 no era el català. Aquesta xifra pot no semblar gaire, però si la desglossem veiem que és un total de 81.522 alumnes sent 15.665 de la resta d'Espanya i 65.857 de l'estranger; també és destacable que el nombre d'alumnes estrangers és quatre vegades més gran que el d'alumnes de la resta d'Espanya.

Respecte les llengües, la majoria de la població (superant per poc el 50%) té com a llengua inicial i habitual el castellà. Si ens centrem en les tres localitats escollides per aquest treball, a Bigues i a Olot la llengua habitual és el català i a Santa Coloma el castellà. Tot i així, la realitat a les aules no correspon amb aquesta enquesta, ja que a Bigues se sent més castellà al centre i a Olot, depèn de la nacionalitat de l'alumne. A Santa Coloma, però, sí que coincideix, perquè la llengua predominant al centre entre els alumnes és el castellà. Així doncs, veiem que la llengua de socialització es converteix en la llengua habitual dels alumnes, excepte en els casos que són procedents de països de parla hispana, ja que segueixen relacionant-se en castellà.

A la *Llei 12/2009, d'educació* es declara que hi ha d'haver una distribució adequada dels alumnes amb NEE als centres del municipi, que és una funció que es desenvolupa des de l'OME a Olot, que és una ciutat de referència per altres municipis contra la segregació escolar. D'altra banda, amb el *Pla de ciutadania i migracions 2017-2020* es pretén que la diversitat es vegi com una fet positiu, així com treballar també per millorar la situació als països d'origen i que no s'hagin de sentir forçats a emigrar. Es cerca la igualtat en les oportunitats educatives que se'ls ofereixen i això implica millorar la relació amb la família. En aquest Pla es considera que el Departament hauria de prendre mesures per millorar aquesta relació i que es facilitessin recursos com mediadors i traductors per afavorir la comunicació i la integració.

Quant a la integració a les escoles, veiem que als tres centres es desenvolupa més o menys de la mateixa manera. El procés consisteix en l'acollida inicial, aprenentatge a l'aula d'acollida i

pas a l'aula ordinària (sense perdre-la com a referència en el pas anterior); és evident que al centre de Bigues on no hi ha aula d'acollida, l'alumne s'atén directament a l'aula ordinària. L'aprenentatge de la llengua segueix l'ordre BICS, CALP i administratiu, també perquè és l'ordre natural en què s'hauria d'aprendre, ja que no es podria exigir el coneixement del llenguatge administratiu si no hi ha el llenguatge informal i bàsic perquè comuniquessin les seves necessitats primàries. Al *Model lingüístic* es mencionen els destinataris dels suports lingüístics, tot i així la realitat als centres fa que no es puguin atendre segons aquestes condicions. Per exemple, als alumnes d'infantil no se'ls hauria d'atendre a l'aula d'acollida perquè el cicle ja satisfà les seves necessitats educatives, però a Olot sí que s'atenen alguns alumnes d'infantil si la cultura és molt diferent i es preveu que la integració costarà més del que està establert; a Santa Coloma, d'altra banda, es comencen a atendre a cicle mitjà. Això és rellevant perquè a cicle inicial la lectoescriptura té un paper molt important i si no es pot garantir un bon aprenentatge, tindran més dificultats amb la llengua.

Si ens centrem en l'anàlisi, podem treure una conclusió clara i és que les retallades al sistema educatiu han suposat un gran inconvenient a l'hora de dur a terme l'ensenyament dels alumnes nouvinguts. Totes les mestres coincideixen en el fet que aquestes condicions han fet que la qualitat que es pot oferir als alumnes no sigui òptima. No es poden comunicar bé amb les famílies per falta de serveis com mediadors o traductors, i per falta de personal no es pot proporcionar un servei lingüístic a l'alumnat. A més, les limitacions com la llargada a l'aula d'acollida fa que s'hagin de donar d'alta alguns alumnes que no tenen el nivell necessari. Les docents intenten proporcionar el suport necessari i fan els PI i les adaptacions sempre que puguin. Aquesta situació em porta a preguntar-me per què no s'inverteix més en educació per tal que l'aprenentatge sigui exitós per tot l'alumnat.

Durant el temps dedicat al treball m'han sorgit algunes preguntes que es podrien contestar en futures línies d'investigació. Els coneixements de la llengua que es tenen amb un nivell B1 del MECR són suficients perquè els alumnes immigrants puguin seguir les altres matèries i completar el currículum? Una altra línia futura podria ser la implantació d'una proposta educativa per tal de millorar el sistema educatiu vers la integració lingüística amb activitats i propostes per les adaptacions curriculars. Així com ho podria ser el punt més rellevant que he pogut extreure: el paper de la inversió en l'ensenyament i les seves causes i conseqüències en la integració de la immigració en la nostra societat.

6. BIBLIOGRAFIA

Constitución Española. (1978). I. Disposiciones generales. «BOE» núm. 311, de 29 de diciembre de 1978. Recuperat 10 de maig de 2019 de: [https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/\(1\)](https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1))

Departament d'Educació. (2006). L'aula d'acollida. *Caixa d'eines*, (04). Recuperat 9 de maig de 2019 de: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/publicacions-periodiques/caixadeines/caixadeines04/caixadeines04.pdf>

Departament d'Ensenyament. (2018). *El model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya: L'aprenentatge i l'ús de les llengües en un context educatiu multilingüe i multicultural*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/monografies/model-linguistic/model-linguistic-Catalunya-CAT.pdf>

Departament d'Ensenyament. (2009). Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/normativa/normativa-educacio/lec_12_2009.pdf

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. (2017). *Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020*. Recuperat 28 de març de 2019 de: http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/ambits_tematics/immigracio/Plans_i_programes/06plainmigracio_cat_2017_2020/Pla_inmigracique_CAT_OK.pdf

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. (2015). *DECRET 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària*. Recuperat 28 de març de 2019 de: <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6900/1431926.pdf>

Direcció General de Política Lingüística. (2014). *Els usos lingüístics de la població de Catalunya. Principals resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la Població 2013*. Recuperat 28 de març de 2019 de: http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/altres/arxius/eulp2013_fullet.pdf

Direcció General de Política Lingüística. (1983). *Llei de Normalització Lingüística a Catalunya*. Recuperat 20 de febrer de: http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/legislacio/llei_de_politica_linguistica/arxius/lleinl83.pdf

El cuc. Aula d'acollida. (s.d). Recuperat 30 de març de 2019 de: <http://elcucaacollida.blogspot.com/>

- Enciclopèdia catalana, SLU. (en línia). *enciclopèdia.cat*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: <https://www.enciclopedia.cat>
- Escola El Turó. (s.d.). Recuperat 3 d'abril de 2019 de: <https://agora.xtec.cat/escolaelturobiguesiriells/primaria/>
- Escola Malagrida. (s.d.). Recuperat 1 d'abril de 2019 de: <https://agora.xtec.cat/ceipmalagrida/>
- Escola Salvat-Papasseit Santa Coloma. (s.d.). Recuperat 30 de març de 2019 de: <https://blocs.xtec.cat/ceipsalvatpapasseit/lescola/>
- Generalitat de Catalunya. (2003). *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar*. Recuperat 9 de maig de 2019 de: http://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/marc_europeu_comu_de_referencia_per_a_les_llengues/arxiu/marc_cap5.pdf
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2019). *Web de l'estadística oficial de Catalunya*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: <http://www.idescat.cat/Idescat>
- Institut Municipal d'Educació de l'Ajuntament d'Olot. (s.d). *La distribució equilibrada dels alumnes amb necessitats educatives especials a Olot*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: <http://ime.olot.cat/wp-content/uploads/2014/12/PROC%C3%89S.pdf>
- Ortega-Rivera, E., & Solana, A. M. (2015). Migracions a Catalunya: cinc dècades de canvis i continuïtats. *Recerca i immigració VII: migracions dels segles XX i XXI: una mirada candeliana*, p. 43-64. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: https://ddd.uab.cat/pub/caplli/2015/168378/recerca_immigracioVII_a2015p43.pdf
- Palaudàries, J. M. (2002). Escola i immigració estrangera a Catalunya: la integració escolar. *Papers: revista de sociologia*, (66), p. 199-213. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: <https://core.ac.uk/download/pdf/13266899.pdf>
- Parlament de Catalunya. (2016). *Estatut d'autonomia de Catalunya*. (ed.) Recuperat 10 de maig de 2019 de: <https://www.parlament.cat/document/cataleg/48089.pdf>
- Plataforma per la Llengua. (2017). *La immersió lingüística a Catalunya. Un model eficaç i exitós*. Recuperat 20 de febrer de 2019 de: https://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/immersio-cat_1515575846.pdf
- Rodríguez, P. (2017). Distribució equilibrada de l'alumnat: municipis que obren vies contra la segregació escolar. *El Diari De L'educació*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: <http://diarieducacio.cat/distribucio-equilibrada-lalumnat-municipis-que-obren-vies-contra-segregacio-escolar/>
- Serra, C., Palaudàries, J.M., Llevot, C. i Garreta, J. (2013). Famílies immigrades i escoles. Dinàmiques de relació a Catalunya. *Immigració: Recerca i Immigració v. Col·lecció Ciutadania i Immigració número 9*, p.123-139. Recuperat 29 de març de 2019 de: https://www.academia.edu/37970394/Serra_C._Palaudarias_JM._LLevot_C._i_Garret

a J. Fam%3%ADlies immigrades i escoles. Din%3%A0miques de relaci%3%B3 a Catalunya . En Secretaria per a la Immigraci%3%B3 Recerca i Immigraci%3%B3 V. Col lecci%3%B3 Ciutadania i Immigraci%3%B3 n%3%B Amero 9 pp. 123-139. 2013

Síndic de Greuges de Catalunya. (2016). *La segregació escolar a Catalunya (I): la gestió del procés d'admissió d'alumnat*. Recuperat 18 de febrer de 2019 de: http://www.sindic.cat/site/unitFiles/4155/Informe%20segregacio%20escolar_I_gestio_procesadmissio_defok.pdf

Valls, X. (1984). Escola Rosselló-Pòrcel i Escola Joan Salvat-Papasseit. *48h Open House Barcelona*. Recuperat 30 de març de 2019 de: <https://www.48hopenhousebarcelona.org/es/edificio/escola-rossello-porcel-i-escola-joan-salvat-papasseit>

7. ANNEX

ENTREVISTES

A DIRECTORS I LES MESTRES D'AULA D'ACOLLIDA

- Situació del centre
- Quants alumnes té el centre? De quines nacionalitats?
- Hi ha pla lingüístic al centre?
- Com es gestiona l'arribada de nous alumnes des del centre? Quin procediment es segueix per la seva integració i evitar la segregació?
- Hi ha aula d'acollida? Quin és el procediment que es segueix per aconseguir l'aprenentatge de les llengües (català i castellà)?
- Quines pautes es donen des del departament? Es segueixen? Per què?
- Quines dificultats es troben per aconseguir els objectius educatius i d'integració?
- Hi ha alguna ajuda per desenvolupar la tasca d'integració (mediadors, per exemple)? Quina?
- Com es gestiona dins de l'aula ordinària la integració dels alumnes?
- Hi ha suport lingüístic? Com es duu a terme?
- Com a docent, què milloraries?
- En quina llengua es dirigeixen els alumnes als mestres? En quin responeu?

A Olot:

- Creus que és beneficiosa la intervenció de l'OME? Canviaria molt la situació si no existís?

A LES MESTRES D'AULES ORDINÀRIES

- Com es gestiona dins de l'aula ordinària la integració dels alumnes?
- Quines pautes es donen des del departament? Es segueixen? Per què?
- Com es fan els PI i les adaptacions?
- Quines dificultats es troben per aconseguir els objectius educatius i d'integració?
- Hi ha alguna ajuda per desenvolupar la tasca d'integració (mediadors, per exemple)? Quina?
- En quina llengua es dirigeixen els alumnes als mestres? En quin responeu?
- Com a docent, què milloraries?